

[Indenrigsministeren]

udvalgets 2. delbetænkning nr. 903/1980 om en revision af lov om kommunale valg og lov om valg af danske repræsentanter til Europa-Parlamentet dannede baggrund for det forslag til ændring af den kommunale valglov, som folketinget vedtog i foråret 1981, lov nr. 143 af 30. marts 1981.

Det lovforslag, som jeg nu fremsætter, er udarbejdet på grundlag af det udkast til ændring af Europa-Parlamentsvalgloven, som er indeholdt i valglovsudvalgets betænkning nr. 903/1980.

Lovforslaget indeholder en række ændringer dels af politisk, dels af valgteknisk art som følge af de ved sidste Europa-Parlamentsvalg indhøstede erfaringer samt som følge af de ændringer i lov om valg til folketinget, som blev gennemført ved lov nr. 145 af 30. april 1980.

Ændringen af politisk art er forslaget om, at ikke blot de i folketinget repræsenterede partier, men også de i Europa-Parlamentet repræsenterede partier skal kunne indgive kandidatlistor til Europa-Parlamentsvalget. Såfremt forslaget vedtages, vil Folkebevægelsen mod EF kunne indgive kandidatlistor uden at indhente et stort antal vælgerunderskrifter. Derimod vil partier, der er opstillingsberettigede til folketinget, men ikke er repræsenteret i dette – det vil for tiden sige Danmarks kommunistiske parti og Danmarks retsforbund – ikke være berettiget til at indgive kandidatlistor til Europa-Parlamentsvalget, uden at de først har samlet underskrifter.

Blandt de mere teknisk betonedede ændringsforslag vil jeg gerne fremhæve forslaget om at gøre stemmeoptællingsreglerne mere fleksible, således at der åbnes mulighed for, at stemmeoptællingen kan ske samme dag, som stemmeafgivningen har fundet sted, såfremt man her i landet måtte beslutte at afholde valget den sidste dag i den 4-dages periode, som vil blive fastsat af Rådet.

Om de øvrige ændringsforslag af teknisk karakter vil jeg gerne bemærke, at flere af disse må ses som konsekvenser af de ændringer i folketingsvalgloven, som gennemførtes ved lov nr. 145 af 30. april 1980. Det gælder f.eks. reglerne om udarbejdelse af valglistor samt om kassation af stemmematerialet. Der foreslås her bestemmelser, der nøje svarer til de regler, der allerede er gennemført i folketingsvalgloven.

Jeg vil gerne tilføje, at når regeringens lovforslag først fremsættes nu, så skyldes det, at regeringen har anset det for mest hensigtsmæssigt, at det, forinden lovforslaget blev fremsat, blev afklaret, hvorvidt de forhandlinger, som har stået på i EF om en akt om ensartet valgmode til Europa-Parlamentet, ville føre til noget resultat. Det har nu vist sig, at der næppe vil kunne opnås enighed om en akt, der vil få virkning før det førstkommande Europa-Parlamentsvalg.

Jeg vil ligeledes gerne tilføje, at ved udarbejdelsen af lovforslaget har man selvsagt måttet overholde fællesskabsretlige regler, herunder navnlig akten af 20. september 1976 om almindelige, direkte valg af repræsentanterne i forsamlingen. Da der hverken i akten eller i Europa-Parlamentets forretningsorden er bestemmelser, der forudsætter muligheden for orlov og anvendelse af midlertidige stedfortrædere, har det ikke været muligt efter den gældende fællesskabsret at foreslå bestemmelser, der giver adgang til at anvende orlov med stedfortrædere, således som det kendes i vort eget nationale parlament, folketinget, og som flere har ytret ønske om at få indført.

Idet jeg i øvrigt henviser til lovforslaget med de dertil knyttede bemærkninger, skal jeg anbefale lovforslaget til det høje tings velvillige behandling.

Skriftlig redegørelse:

Redegørelse af 4. marts 1983 om landsplanlægning 1982.

Redegørelse om landsplanlægningen i 1982 som afgivet til folketingets miljø- og planlægningsudvalg i henhold til § 5 i lov om lands- og regionplanlægning.

(Redegørelse nr. R 11).

Miljøministeren (Chr. Christensen):

Regeringen har med sin økonomiske politik lagt første sten til en ny politik, som skal vende den alvorlige udvikling i dansk økonomi og dermed sikre, at velfærdssamfundet kan opretholdes. Skal dette mål nås, er det nødvendigt, at alle samfundsområder spiller med. Planlægningen må være med til at sikre den bedst mulige udnyttelse af de økonomiske ressourcer og må på en enkel måde virke

[Miljøministeren]

som et redskab i den omstillingsproces, der er i gang i kommunerne.

Landsplanredegørelse 1982 handler om de hensyn, der skal tilgodeses, og de planlægningsopgaver, der skal lægges vægt på i de kommende år – naturligvis under hensyntagen til de økonomiske begrænsninger, som såvel staten som kommunerne er underlagt.

1. Planlægning i fremtiden.

Den samfundsudvikling, der tegner sig for 80erne, vil mere end nogen sinde forudsætte et grundlag for langsigtede beslutninger. I en situation, hvor der hovedsagelig skal ske en omstilling inden for eksisterende rammer og en omfordeling af de givne ressourcer, er det vigtigt at have et besluningsgrundlag, som gør det muligt at overskue konsekvenserne af nødvendige spareforanstaltninger og af andre politiske omprioriteringer. Planlægningen bør være et middel og en stimulans hertil. Planlægning er efter regeringens opfattelse mindst lige så påkrævet i en situation med lav vækst som i en situation med høj vækst.

Der er i 70erne iværksat planlægning inden for forskellige samfundsområder på baggrund af en række love, som blev vedtaget med et bredt flertal i folketinget. Det er regeringens opfattelse, at de hidtidige erfaringer peger på, at man må gennemgå plansystemerne for at få dem gjort enklere. Det er også nødvendigt at tilpasse planlægningen til de nye vilkår. Derfor må der ses med kritiske øjne på de plansystemer, der eksisterer, og den fordeling af kompetencen mellem forskellige administrative niveauer, der er indeholdt heri. Det gælder både de enkelte sektorplansystemer og inden for den fysiske og den økonomiske planlægning.

Plansystemerne må gøres mindre udviklede at arbejde med og lettere at overskue. Der må lægges vægt på, at planlægningen bliver et redskab, som kan være politikerne en støtte i omstillingsprocessen. Planlægningen må ikke virke unødigt restriktiv og må ikke blive en spændetroje for omstilling og nye initiativer.

Skeptikere vil måske hævde, at uvisheden om fremtiden gør en langsigtet planlægning umulig. Men dette er en misforståelse. Planlægningen skal forløbe som en rullende proces, hvor planerne ajourføres med jævne mellemrum, sådan at der hele tiden er et aktuelt grundlag for såvel offentlige som priva-

te dispositioner. Der må stræbes mod en robsthed over for pludselige ændringer i forudsætningerne, sådan at planerne kun i få tilfælde skal ændres. Dette må gøres, uden at planerne bliver indholdsløse. De planlæggende myndigheder må derfor i de kommende år være særligt opmærksomme på, hvordan planerne fungerer i praksis, så eventuelle forbedringer kan gennemføres så hurtigt som muligt.

De langsigtede beslutninger, der skal træffes, må bygge på helhedssyn, så det sikres, at sparsomme økonomiske ressourcer ikke fejl-investeres. Det giver efter regeringens opfattelse en sammenfattende planlægning en vigtig rolle. Men det er en forudsætning, at den sammenfattende planlægning ikke bliver for detaljeret, og at samspillet imellem forskellige planer og myndigheder koordineres på den enkleste måde.

I forhold til sektorplanlægningen vil situationen i 80erne gøre det nødvendigt at vurdere ressourceforbruget på de enkelte områder. Nogle amtskommuner og kommuner føler sig i dag – med rette – bebyrdet af krav om en for detaljeret sektorplanlægning. Det er regeringens opfattelse, at sektorplanerne bør have en mere tilbagetrukket rolle i forhold til den sammenfattende planlægning, der rigtigt anvendt vil kunne bruges til en aflastning af arbejdet med sektorplanlægningen.

Decentralisering, rammestyring og offentlighedens medvirken i planlægningen er de grundlæggende principper i de fysiske planlægningslove. Disse principper ønsker regeringen at fastholde også i den nuværende omstillingsproces. I forbindelse med de første region- og kommuneplaner er der udført et stort og nyttigt arbejde. Flere kommuner har valgt at forskyde vægten i kommuneplanlægningen fra de traditionelle arealanvendelsesplaner til også at være handlingsplaner – strategier – for kommunernes samlede aktiviteter. Der er her tale om en positiv udvikling, men det er ikke nogen let opgave at afveje de mange forskellige hensyn i kommuneplanlægningen i forhold til hinanden, især ikke når det økonomiske spillerum er så lille. Det kan heller ikke forventes, at de første kommuneplaner løser alle planlægningsproblemer én gang for alle.

Regeringen skal fremhæve, at planlægningslovgivningen må sikre, at offentligheden – herunder erhvervslivet – medvirker i den

[Miljøministeren]

sammenfattende planlægning. Hensynet til borgerindflydelsen må dog afvejes over for ønsket om ikke at komplicere planlægningsprocessen unødigt.

Det er derfor vigtigt, at borgernes synspunkter kommer frem på et tidligt tidspunkt, og at planlægnings spørgsmål, som man på forhånd ved at der er uenighed om, også gøres til genstand for debat og ses i sammenhæng med den øvrige planlægning.

Dialogen med borgerne vil til stadighed forbedre borgernes orientering om det politiske arbejde i de kommunale råd og skabe en større indsigt i og interesse for lokale problemer og deres løsning. Samtidig giver dialogen politikerné bedre mulighed for at følge med i forskellige befolkningsgruppers vilkår og synspunkter. Derigennem bliver grundlaget for politiske beslutninger bredere og mere solidt.

2. Debat om landsplanlægningen.

Der foreligger nu godkendte regionplaner for hele landet med et langt tidsperspektiv, og kommunerne er i færd med at udarbejde kommuneplaner. Miljøministeriet har derfor anset det for en væsentlig opgave at se på de perspektiver, der de næste 15-20 år tegner sig for samfundsudviklingen og for landsplanlægningen.

Planstyrelsen udsender derfor, samtidig med at denne landsplanredegørelse afgives til Folketinget, et debatoplæg om de kommende års planlægningsproblemer og -muligheder. Heri analyseres en række træk i samfundsudviklingen, der kan indgå i det videre arbejde med lands-, region- og kommuneplanlægningen.

Til brug for debatoplægget har planstyrelsen bedt en række enkeltpersoner bidrage med deres personlige vurdering af udviklingen inden for bestemte samfundsområder. Disse rapporter udsendes samtidig med planstyrelsens oplæg. I det samlede materiale er der lagt særlig vægt på forholdene i byerne. Det har ikke været hensigten at give en fremsstilling, som dækker alle områder og synspunkter. Planlægnings spørgsmål vedrørende anvendelsen af det åbne land er således kun behandlet fra enkelte synsvinkler i rapporterne og i debatoplægget. Regeringen har ikke taget stilling til de spørgsmål og forslag, der er rejst i debatoplægget, men håber, at der

vil opstå en debat af værdi for de kommende års planlægningsarbejde.

3. Udviklingstendenser de næste 15-20 år.

Det er klart, at en vurdering af, hvordan det danske samfund vil udvikle sig i den nuværende omstillingsproces, er behæftet med betydelig usikkerhed.

Befolkningsudviklingen kan forudses med stor sikkerhed. I de næste 15-20 år bliver folketallet ikke meget større end i dag. Men der bliver færre unge under 25 år og flere ældre på 80 år og derover. Det betyder bl.a., at der må forudses en væsentlig ændring i befolkningens behov for serviceydelser både på undervisnings- og på socialområdet, og at eksisterende institutioner m.m. må indrettes på en anden måde og til andre formål end i dag.

Befolkningsudviklingen vil også sammen med den realøkonomiske udvikling påvirke boligefterspørgslen. Alt i alt må det forventes, at produktionen af nye boliger også i de kommende år bliver lavere end i 60'erne og 70'erne.

I debatoplægget forventes endvidere en fortsat udvikling i retning af større enheder, specielt inden for detailhandelen, som kan gøre det vanskeligt at opretholde en rimelig dagligvareforsyning i tyndtbefolkede områder.

Planstyrelsen behandler en lang række andre udviklingstendenser i debatoplægget og i de tilhørende rapporter, f.eks. inden for erhvervsstruktur, arbejdsmarked og den offentlige sektor.

4. Centrale planlægningsopgaver.

En række planlægnings spørgsmål vil efter regeringens opfattelse være centrale i de kommende år. Landsplanlægningen vil ligesom kommune- og regionplanlægningen ændre karakter fra fordeling og koordinering af vækst til i højere grad at skulle sikre en hensigtsmæssig anvendelse af allerede eksisterende ressourcer såvel i byerne - i form af bygninger, veje, andre tekniske anlæg, m.v. - som i det åbne land.

Planlægningen af byerne, både de store og de små, er et vigtigt planlægningstema. Størsteparten af den danske befolkning bor i byer. De fysiske omgivelser spiller en stor rolle for familien og den enkelte, og den måde,

[Miljøministeren]

byerne anvendes og opfattes på, er derfor afgørende for forskellige befolkningsgruppers levevilkår. Det er vigtigt, at der skabes trygge vilkår for børn og ældre, at der er uddannelser til unge, og at der ydes bistand af menneskelig og økonomisk art til dem, der af den ene eller anden grund kommer i klemme. Det er regeringens opfattelse, at mennesket bedst udfolder sig i små enheder, hvor konsekvenserne af ens handlinger lettere kan overskues, og hvor den enkelte har bedre mulighed for at påvirke udviklingen. Det er derfor en central opgave for regeringen at arbejde for en fortsat decentralisering og en styrkelse af »lokalsamfund« – også i de større byer.

Det fremgår af planstyrelsens debatoplæg, at de eksisterende byer kan rumme nybyggeri svarende til op mod en fjerdedel af hele den eksisterende bygningsmasse i byerne, og at behovet for nye byarealer kan dækkes af de arealer, der allerede er udlagt.

Det danske bysystem og de overordnede anlæg i de danske byer kan derfor siges at være fastlagt for en lang periode. Det betyder, at vore byers udvikling især vil bestå af forandringer, anvendelsesskift og forskydninger inden for de bestående rammer. Men de problemer, dette rejser, kan være fuldt så store som de problemer, der er knyttet til en vækstproces.

At der sættes fokus på byerne, betyder ikke, at planlægningen af det åbne land betragtes som mindre væsentlig. Men det er regeringens indtryk, at det åbne lands planlægning er godt i gang både i kommunerne og i amtskommunerne. Regionplantillægget, som amtsrådene skal indsende til godkendelse inden den 1. januar 1985, vil bl.a. indeholde supplerende retningslinier for anvendelsen af det åbne land.

Det er vigtigt, at landbruget har gode rammer at fungere i. Det er også vigtigt, at der værnes om naturen af hensyn til kommende generationer. Det gælder både de værdifulde naturområder inde i landet og dem langs kysterne. Det kan i denne sammenhæng oplyses, at regeringen forventer at have godkendt regionplanernes retningslinier for ferie- og fritidsbebyggelse inden for de kommende 3-4 måneder. Regeringen vil ved godkendelsen tage udgangspunkt i principperne i cirkulæret om planlægning af ferie- og fritidsbebyggelse, som bl.a. skal tilgodese øn-

sket om at bevare de åbne kyststrækninger. Regeringen vil dog lægge vægt på, at mindre udvidelser af eksisterende feriehoteller og campingpladser m.v. tillades, såfremt hensynet til andre interesser ikke herved tilsidesættes.

5. Byernes omdannelse.

Regeringen lægger vægt på følgende hovedhensyn vedrørende byernes omdannelse: at de store samfundsmæssige værdier og ressourcer, der findes i byernes bygninger, gader og veje, ledningsanlæg og offentlige institutioner, anvendes bedst muligt, at det bliver lige så tilfredsstillende at leve og arbejde i store som i små byer, og at der tages udgangspunkt i en boligorienteret byomdannelse.

Planlægningen af byomdannelsen vil i forstæderne og de mindre byer indebære, at der i byerne skal sikres areal til arbejdspladser, boliger og institutioner. Nedslidte og forældede bygninger skal istandsættes eller erstattes. Det må forudses, at det vil være nødvendigt at forandre en række offentlige og private servicefunktioner. Funktionelle mangler og miljømæssige gener i de forskellige byer og bydele må så vidt muligt afhjælpes. Og der bør skabes gode udfoldelsesmuligheder for forskellige befolkningsgrupper og for det enkelte menneske.

Det må forventes, at interessen for at bygge mindre boliger, som f.eks. tæt-lav bebyggelse, på mindre grunde end tidligere vil øges for at gøre det billigere at bo i hus eller i lejet bolig.

For at få belyst såvel de juridiske og de økonomiske som de planlægningsmæssige muligheder for at øge antallet af boliger i parcelhusområder har miljøministeriet i samarbejde med boligministeriet nedsat en arbejdsgruppe med deltagelse fra de kommunale organisationer og de berørte ministerier. Når arbejdsgruppen har afsluttet sit arbejde, vil regeringen overveje eventuelle initiativer på baggrund af arbejdsgruppens resultater.

Regeringen vil se positivt på, at kommunerne iværksætter eksperimenter som led i byomdannelsen. F.eks. ser regeringen gerne, at kommunerne forsøger at overføre nogle af de små byers kvaliteter til de større byer og storbyerne. Det kan typisk være opdeling af byerne i mere overskuelige og funktionelle

[Miljøministeren]

enheder med dagligvareforsyning og institutioner og uden gennemkørende trafik. Planstyrelsen vil i en kommende kommuneplanorientering om trafik og kommuneplanlægning belyse dette spørgsmål. Sådanne funktionelle enheder kan være med til at styrke fællesskabet og samarbejdet i de enkelte bydele. Århus kommune har iværksat et forsøg med dette sigte, som støttes af miljøministeriet, boligstyrelsen og socialstyrelsen.

Der bør også overvejes andre institutionsformer end de traditionelle. Således kan en omdannelse af offentlige servicefunktioner f.eks. til mindre enheder tænkes afprøvet under brugernes medvirken og medansvar. Regeringen lægger vægt på, at befolkningen selv er med til at finde nye løsninger, som bygger på den enkeltes viden og erfaringer fra dagligdagen.

En oplødning af grænserne imellem den offentlige og den private service vil både i de mindre byer og i de større byers enkelte bydele kunne forbedre befolkningens mulighed for at have varieret serviceudbud – et serviceudbud, som ellers vanskeligt vil kunne eksistere med de knappe økonomiske ressourcer, der vil være til rådighed i de nærmeste år.

Også på andre områder kan der være behov for at tage traditionelle tankegange op til revision. Man har i mange år satset på at adskille generende, støjende og trafikskabende erhverv fra boliger. Dette må fortsat være et mål – også i de tilfælde, hvor udvidelser og ændringer af produktionen giver miljøproblemer. En del erhvervsvirksomheder er dog af en sådan karakter, at de kan trives side om side med boliger uden gener for beboerne eller for bydelen. Det har også vist sig, at visse udsanerede virksomheders overlevelsesmuligheder er forringede – med nedlæggelse af arbejdspladser til følge. På denne baggrund ser regeringen det som særdeles vigtigt, at omdannelsen af byerne fremmer indpasning og bevaring af mindre, lokalt tilknyttede erhvervsvirksomheder sammen med boligbebyggelsen, men med tilstrækkelige hensyn til sikkerheds- og miljøforhold. Det bør undersøges, om nye erhvervstyper kan indpasses i eksisterende boligområder eller i umiddelbar nærhed af disse uden forurenings- og trafikgener. På denne måde kan transportproblemerne mellem bolig og arbejde mindskes og de enkelte byområders

mangfoldighed øges. Regeringen ser gerne, at erhvervslivet ekspanderer i de egne af landet, som har mest brug for denne udvikling, dvs. i de eksisterende egnsudviklingsområder.

6. De større byer.

Planstyrelsens debatoplæg lægger særlig vægt på byerne.

Regeringen vil i det følgende præsentere nogle af sine synspunkter på de planlægningsproblemer, der findes i de fleste større byers forskellige bydele, og som under alle omstændigheder skal tilpasses lokale forhold.

De større byers centrale bydele.

I de centrale bydele findes normalt den dårligste boligmasse og mangel på lys, luft og friarealer. Det er ofte her, de dårligst stillede befolkningsgrupper bor. Arealerne mellem bygningerne bruges hovedsagelig til parkering og til at afvikle en stor trafikmængde. Trafikpresset skyldes bl.a., at der er gode indkøbsmuligheder i de centrale områder og flere arbejdspladser end boliger.

Regeringen lægger vægt på, at der sker en fortsat udtynding af den eksisterende bebyggelse, dels for at forsyne områdets beboere og brugere med friarealer i et rimeligt omfang, dels for at lette trafikpresset og mindske miljøgenerne. Ved en udtynding må der lægges vægt på at opretholde en rimelig balance imellem bolig- og erhvervsbebyggelse og på at bevare områdets historiske og kulturelle værdier. De ringeste bygninger bør fjernes, mens resten bør istandsættes og moderniseres med sigte på, at den eksisterende befolkning i videst muligt omfang skal kunne forblive i kvarteret. De mennesker, som må flytte på grund af udtyndingen, skal så vidt muligt tilbydes genhusning i miljøer, som svarer til deres ønsker. Trafiknettet bør saneres med henblik på at begrænse biltrafikken og øge trafikikkerheden for de svage trafikanter.

Etageboligområder i de større byer.

I nogle af disse kvarterer er det nødvendigt at forbedre arealer og faciliteter nær ved boligerne. Der kan være tale om at etablere fællesfunktioner, som kan være samlingssted for sociale og kulturelle aktiviteter for beboerne. Derudover kan en rekreativ udnyttelse af de ubebyggede arealer, f.eks. ved etablering af nærhaver, forøge udfoldelsesmulig-

[Miljøministeren]

hederne. I visse tilfælde kan der være parkeringsarealer, som delvis kan overgå til anden anvendelse. Biltrafikken, der i disse områder ofte medfører store ulemper, må samles på få trafikveje, og den lette trafiks vilkår bør forbedres.

Parcel- og rækkehusområder m.v.

I disse lavt udnyttede byområder er der ofte arealer, lednings- og vejanlæg og institutioner, som kan betjene flere mennesker end i dag. Der bør sjældent så mange, at der er basis for dagligvarebutikker og offentlige institutioner inden for en rimelig afstand. Derfor synes en højere udnyttelse at være hensigtsmæssig.

Hvis det er økonomisk, socialt og funktionelt forsvarligt, bør der i disse områder åbnes mulighed for i et vist omfang at indpasse nybyggeri, som kan medvirke til en mere alsidig bolig- og befolkningssammensætning og til at skabe et stabilt grundlag for serviceforsyningen. Især vil mindre boliger, bl.a. til ældre, og visse former for ikke generende erhverv med fordel kunne tilføres områderne tillige med fælles beboerlokaler og fælles friarealer.

Ældre industri- og havneområder.

Mange af disse områder er præget af utidssvarende bebyggelse, ligesom store arealer og erhvervsbygninger visse steder er forladt af de tidligere virksomheder og ligger ubenyttede hen. Udsanerede erhvervsvirksomheder vil her kunne genhuses i ældre bygninger med mindre omkostninger end ved etablering i nyere industriområder. Nedlagte erhvervsområder, f.eks. visse centralt placerede havneanlæg, som er velbeliggende i forhold til tætte byområder, kan eventuelt også bruges som nærrecreative områder.

7. Byernes randområder.

Tidligere perioders forventninger til byvæksten har betydet, at der i mange kommuner i dag findes store ubebyggede byarealer, ofte i byzone og ofte delvis byggemodnede.

På landsbasis tyder det på, at bolig- og erhvervsbyggeriet frem til århundredskiftet kan rummes inden for 200-300 km². Det vil sige på ca. halvdelen af det areal, der allerede er udlagt til byformål. I de fleste kommuner skal byarealet således ikke udvides, men

tværtimod overvejes anvendt til andre formål end planlagt.

Visse af disse arealer kan som led i kommuneplanlægningen anvendes til bynære fritids- og opholdsarealer og være med til at afrunde byerne og skabe bygrænser, som de fleste steder må antages at blive permanente mange år frem.

Der må i det hele taget lægges vægt på befolkningens rekreative udfoldelsesmuligheder i de kommende år, både i den daglige fritid, i weekender og i ferier. Der må forudses en stigende interesse for aktiviteter i nærheden af boligen. Et voksende behov for parker, »stillegader«, cykelstisystemer m.v. kan jo allerede nu konstateres. Der kan også forventes et stigende behov for flere kolonihaver som et supplement til byens friarealer. En åbning af landbrugsområder for befolkningen ved anlæg af stier kan desuden give nye kvaliteter til byernes nære omgivelser. Men de arealer, der bedst kan tåle færdsel, må udnyttes mest, og de særligt værdifulde landskaber og landbrugsarealer beskyttes.

For en del af de ubebyggede byarealer i byzone vil det imidlertid være aktuelt at tilbageføre dem til landzone og dermed til investeringssikker jord for landbruget. Regeringen lægger vægt på denne mulighed.

Miljøministeriet har derfor besluttet at nedsætte en arbejdsgruppe med deltagelse fra de kommunale organisationer, landboorganisationerne og de berørte ministerier, som skal vurdere de relevante bestemmelser inden for planlægnings-, landbrugs-, vurderings- og beskatningslovene og komme med forslag til, hvorledes en udvidet adgang til tilbageførsel af arealer til landzone kan tænkes gennemført. Arbejdsgruppen forventes at afslutte sit arbejde i løbet af 1983, og regeringen vil herefter tage initiativ til de nødvendige ændringer i den gældende lovgivning.

8. De små byer og landsbyerne.

De små byers og landsbyernes fremtidige situation har været et omdebatteret emne i de seneste år. Det er som nævnt regeringens opfattelse, at disse lokalsamfund indeholder kvaliteter i form af overskuelighed og mulighed for fællesskab og friluftsliv, som er værdifulde, og som må søges bevaret. De små byer og landsbyerne må derfor sikres rimelige vilkår. Det gælder især de samfund, hvor der er problemer med serviceforsynin-

[Miljøministeren]

gen og kollektive trafikforbindelser – såvel i landdistrikterne som på de mindre øer.

Problemerne er forskellige fra sted til sted og hænger ofte tæt sammen med forholdene i den kommune, byerne er en del af. Kommuneplanlægningen har således en central rolle i bestræbelserne for at sikre bedst mulige levevilkår i lokalsamfundene.

Der er specielt i nogle landsbyer og på de mindre øer behov for nye og utraditionelle forslag, der sigter mod mere fleksible former for serviceforsyning og en opblødning af grænserne mellem de opgaver, der hidtil har ligget i henholdsvis offentlig og privat regie. Man bør også her være åben over for forslag og ideer fra lokale beboere.

I landsbykommissionens betænkning fra 1981 er der en række konkrete eksempler på, hvordan der eventuelt kan gives befolkningen i landdistrikterne og de små landsbyer en bedre service. En række af disse eksempler vil kunne iværksættes uden væsentlige omkostninger.

Det er velkendt, at nedlæggelsen af en eller flere skoler og overflytning af undervisningen til en fjernliggende skole kan give anledning til dialog med befolkningen. På skoleområdet findes der eksempler på mere fleksible løsninger, hvor flere lokalsamfund har en fungerende skole og dermed et værdifuldt samlingssted for kulturelle og idrætslige aktiviteter. F.eks. en opdeling med børnehaveklasse samt 1. og 2. klasse i én by, en skole med et noget større børneunderlag omfattende 3.-6. klasse i en anden by og endelig en 3-4-sporet skole med 7.-10. klasse i en tredje by. Men naturligvis kan der tænkes mange andre løsninger.

Flere steder har de lokale butikker svært ved at klare sig, og landsbykommissionens undersøgelser viser, at det kan være nødvendigt at tilføre lokalbutikkerne opgaver, som i dag varetages af det offentlige.

Regeringen er bekendt med, at der er etableret en forsøgsordning med »kombinerede serviceenheder i landsbyer«. Forsøget omfatter 4 lokalbutikker i 4 kommuner og går ud på at placere nogle såkaldte tillægsfunktioner i lokalbutikkerne for at øge omsætningen og serviceniveauet for befolkningen. Der er tale om postfunktion med de mest almindelige postforretninger, biblioteksbetjening og medicinudlevering. Endvidere søges det at få

private servicevirksomheder, eksempelvis banker, til at medvirke.

Regeringen mener, at det er vigtigt gennem forsøg med utraditionelle kombinationer af offentlig og privat service at få grundlag for at vurdere lokalbutikkernes overlevelsesmuligheder. Regeringen vil derfor med interesse afvente resultatet af forsøgsordningen.

9. Afsluttende bemærkning – de kommende års landsplanlægning.

Siden planlovreformens vedtagelse har landsplanlægningen især drejet sig om at støtte kommunernes og amtskommunernes arbejde med henholdsvis kommune- og regionplanlægningen.

Landsplanarbejdet må de kommende år endvidere omfatte en analyse af sammenhænge og udviklingstendenser i samfundet, så der skabes det bedst mulige grundlag for langsigtede landspolitiske beslutninger.

Det debatoplæg, som planstyrelsen har udsendt samtidig med denne redegørelse, skal ses som et første initiativ i denne retning. Regeringen kan støtte, at der arbejdes videre med landsplanmæssige vurderinger af den omstillingsproces, det danske samfund står midt i, og med en tilpasning af det planlægningssystem, der nu er etableret.

Regeringen finder det værdifuldt, at der udsendes oplæg, som kan give anledning til en debat, hvor alle interesserede kan udveksle synspunkter.

Det er regeringens håb, at der vil komme mange indlæg, som prøver at sætte sig ud over vante tankebaner, og som kan virke inspirerende på de kommende års landsplanarbejde. Der er brug for nytænkning hos alle.

Dette års landsplanredegørelse kan betragtes som et første udspil i debatten.

Den første sag på dagsordenen var:

1) Spørgsmål om fremme af forespørgsel nr. F 18:

Forespørgsel til undervisningsministeren [om besparelser på bloktilskuddene].

Af Marianne Bentsen-Pedersen (SF) m.fl.
(Forespørgslen anmeldt 1/3 83).

Første næstformand (Knud Østergaard):